

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permisuniunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court’s database HUDOC.

Emitent: CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
Publicată în : MONITORUL OFICIAL nr. 293 din 5 mai 2009

HOTĂRÂREA
din 27 septembrie 2007
în Cauza Grozescu împotriva României
(Cererea nr. 17.309/02)

În Cauza Grozescu împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), statuând în cadrul unei camere formate din: domnii B.M. Zupančič, președinte, C. Bîrsan, doamnele E. Fura-Sandström, A. Gyulumyan, domnul E. Myjer, doamnele I. Ziemele, I. Berro-Lefèvre, judecători, și domnul S. Quesada, grefier de secție,

după ce a deliberat în camera de consiliu la data de 6 septembrie 2007,

pronunță următoarea hotărâre, adoptată la această dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 17.309/02) îndreptată împotriva României, prin care un cetățean al acestui stat, domnul Alexandru Stefan Grozescu (*reclamantul*), a sesizat Curtea la data de 28 februarie 2002 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*Convenția*).

2. Reclamantul este reprezentat de domnul Dumitru Rădescu, avocat în București. Guvernul român (*Guvernul*) este reprezentat de agentul său, domnul Răzvan-Horațiu Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. La data de 22 martie 2006, Curtea a decis să comunice Guvernului cererea întemeiată pe art. 6 § 1 din Convenție. Invocând prevederile art. 29 § 3, aceasta a decis să analizeze în același timp admisibilitatea și temeinicia cauzei.

ÎN FAPT

I. Circumstanțele cauzei

4. Reclamantul s-a născut în anul 1960 și locuiește în București.

5. Reclamantul și G.S.B. s-au căsătorit la data de 30 noiembrie 1984.

6. La data de 20 iulie 2000, reclamantul a sesizat Judecătoria din București cu o acțiune împotriva G.S.B., solicitând pronunțarea divorțului, și a declarat că este de acord ca fosta sa soție să își păstreze numele de căsătorie. La termenul de judecată din data de 12 octombrie 2000, reclamantul i-a solicitat instanței să dispună ca G.S.B. să își reia numele dinaintea căsătoriei. G.S.B. a făcut o cerere reconvențională, solicitând instanței să pronunțe divorțul și să lase la aprecierea acesteia cererea referitoare la numele său.

7. Prin Sentința din data de 7 decembrie 2000, instanța a pronunțat divorțul reclamantului de G.S.B., din vina exclusivă a reclamantului, și a hotărât că G.S.B. ar trebui să își reia numele de fată, în lipsa acordului reclamantului.

8. G.S.B. a formulat apel împotriva acestei sentințe, solicitând permisiunea de a-și păstra numele de căsătorie, cu motivarea că reclamantul și-a dat acordul în acest sens. Prin Decizia din data de 18 iunie 2001, Tribunalul București i-a respins apelul, motivând că, în speță, nu exista niciun motiv care să justifice permisiunea de a purta numele de căsătorie fără acordul reclamantului.

9. G.S.B. a formulat recurs împotriva acestei decizii în fața Curții de Apel București și a arătat că, fiind administrator în mai multe societăți, ea era cunoscută cu numele de căsătorie în mediul profesional. De asemenea, a arătat că, în cererea sa introductivă în instanță, reclamantul își dăduse acordul ca ea să își păstreze numele din timpul căsătoriei. În întâmpinarea sa, reclamantul a respins aceste argumente, arătând că G.S.B. era asociata unică a unei societăți care îi aparținuse înainte de anul 2000 reclamantului, că ea administra și o societate care îi aparținea fiicei sale și că erau în curs de desfășurare dosare de urmărire penală împotriva ei.

10. În fața Curții de Apel a avut loc o singură ședință de judecată, la data de 12 decembrie 2001. La această ședință, în lipsa lui G.S.B. și a avocatului său, după ce l-a ascultat pe avocatul reclamantului, Curtea de Apel a declarat dezbaterile închise și a amânat decizia. La scurt timp după plecarea avocatului reclamantului, G.S.B. s-a prezentat în fața Curții de Apel. Curtea a hotărât să redeschidă dezbaterile și a audiat-o pe G.S.B. în lipsa reclamantului sau a avocatului acestuia. G.S.B. a depus la dosar proba că a plătit taxele de timbru și a solicitat Curții de Apel admiterea recursului și să îi permită să poarte numele de căsătorie.

11. Prin decizia din aceeași zi, Curtea de Apel a admis recursul lui G.S.B. și i-a permis să poarte numele de căsătorie, cu motivarea că era cunoscută cu acest nume în mediul profesional și că reclamantul își dăduse acordul în cererea sa introductivă în instanță, chiar dacă ulterior și-a schimbat poziția.

II. Dreptul intern pertinent

12. Codul de procedură civilă

Articolul 85

„Judecătorul nu poate hotărî asupra unei cereri decât după citarea sau înfățișarea părților (...).”

Articolul 127

„Pricinile se dezbate verbal, dacă legea nu dispune altfel.”

Articolul 137

„(1) Instanța se va pronunța mai întâi asupra excepțiilor de procedură, precum și asupra celor de fond care fac de prisos, în totul sau în parte, cercetarea în fond a pricinii.

(2) Excepțiile nu vor putea fi unite cu fondul decât dacă pentru judecarea lor este nevoie să se administreze dovezi în legătură cu dezlegarea în fond a pricinii.”

Articolul 147

„Dezbaterile urmate în ședință se vor trece în încheierea de ședință, care va fi semnată de judecători și de grefier.”

Articolul 150

„Când instanța se va socoti lămurită, președintele va declara dezbaterile închise.”

Articolul 151

„Pricina poate fi repusă pe rol, dacă instanța găsește necesare noi lămuriri.”

Articolul 294 alin. 1

„În apel nu se poate schimba calitatea părților, cauza sau obiectul cererii de chemare în judecată și nici nu se pot formula alte cereri noi. Excepțiile de procedură și alte asemenea mijloace de apărare nu sunt considerate cereri noi (...).”

Articolul 316

„Dispozițiile de procedură privind judecata în apel se aplică și în instanța de recurs, în măsura în care nu sunt potrivnice celor cuprinse în acest capitol.”

13. Codul familiei

Articolul 40 alin. 1

„La desfacerea căsătoriei prin divorț, soții se pot învoi ca soțul care (...) a purtat în timpul căsătoriei numele de familie al celuilalt soț, să poarte acest nume și după desfacerea căsătoriei.”

Articolul 40 alin. 2

„(...) Instanța, pentru motive temeinice, poate să încuviințeze acest drept chiar în lipsa unei învoieli între soți.”

ÎN DREPT

I. Asupra pretensei încălcări a art. 6 § 1 din Convenție

14. Reclamantul susține că a avut loc o încălcare a principiului contradictorialității, astfel cum este prevăzut la art. 6 § 1 din Convenție, motivat de faptul că fosta sa soție a fost audiată de Curtea de Apel, la data de 12 decembrie 2001, fără ca el sau avocatul său să fi fost prezent. Art. 6 § 1 din Convenție prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea (...) într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță (...), care va hotărî (...) asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil (...).”

A. Asupra admisibilității

15. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este vădit neîntemeiat în sensul art. 35 § 3 din Convenție. Mai mult, Curtea constată că acesta nu este lovit de niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, trebuie declarat admisibil.

B. Asupra fondului

16. Reclamantul arată că atât documentele referitoare la plata taxei de timbru, cât și concluziile orale asupra motivelor de recurs constituie elemente importante ale procedurii care, în conformitate cu art. 85 și 127 din Codul de procedură civilă, ar fi trebuit să facă obiectul unei dezbateri între părți. De asemenea, el observă că, în orice caz, chiar dacă instanța de apel nu considera util să amâne procedura în întregime, în temeiul art. 137 din Codul de procedură civilă, aceasta nu se putea pronunța decât asupra excepției referitoare la neplata taxei de timbru, fără a aborda fondul cauzei. În acest sens, reclamantul subliniază că, la termenul din data de 12 decembrie 2001, el nu a prezentat concluzii orale decât asupra excepției de neplată a taxei de timbru și nu asupra fondului cauzei. Prin urmare, Curtea de Apel ar fi trebuit să amâne cauza pentru a-i da posibilitatea să răspundă la observațiile orale ale G.S.B. pe fond.

17. De asemenea, reclamantul observă că fosta sa soție a formulat pentru prima dată cererea expresă de păstrare a numelui de căsătorie în fața instanței de apel și că argumentele sale referitoare la faptul că în mediul profesional este cunoscută cu acest nume au fost prezentate pentru prima dată în fața Curții de Apel. Așadar, el nu a beneficiat de o dezbatere orală contradictorie în ceea ce privește argumentul care a influențat Curtea de Apel în luarea deciziei sale și pe care aceasta și-a întemeiat decizia.

18. Guvernul prezintă faptul că procedura în cauză intră în domeniul dreptului civil și că autoritățile naționale se bucură de o marjă de apreciere mai mare decât în materie penală. Mai mult, în temeiul dreptului intern, deși instanța de recurs este competentă să statueze cauza

în fapt și în drept, ea se limitează la a verifica dacă deciziile instanțelor inferioare au un caracter arbitrar, fără ca părțile să poată prezenta în fața ei cereri noi.

19. De asemenea, Guvernul subliniază că, așa cum reiese din încheierea de ședință din data de 12 decembrie 2001, fosta soție a reclamantului nu a făcut decât să depună la dosar dovada că a plătit taxele judiciare și a solicitat Curții de Apel să îi admită recursul, fără a prezenta argumente în acest sens. Or, în opinia Guvernului, atragerea unor consecințe excesive din absența reclamantului în acest moment al procedurii nu poate fi de natură să apere interesele părților și cele ale unei bune administrări a justiției.

20. Guvernul mai observă că argumentele reclamantului au fost ascultate în primă instanță și în apel de instanțele care au statuat pe fond cererea fostei sale soții de a-și păstra numele de căsătorie. Pe de altă parte, el a avut cunoștință de toate dovezile administrate la dosar, precum și de motivele de recurs ale lui G.S.B., la care el a avut posibilitatea să răspundă în scris.

21. Curtea constată că starea civilă a persoanelor intră în sfera drepturilor cu caracter civil în sensul art. 6 § 1 (*Mustafa împotriva Franței*, nr. 63.056/00, Hotărârea din 17 iunie 2003, § 14). Ea reamintește încă de la început jurisprudența sa, conform căreia dreptul la o procedură în contradictoriu, în sensul art. 6 § 1, „implică, în principiu, pentru părțile la un proces, penal sau civil, facultatea de a lua la cunoștință orice probă sau observație prezentată judecătorului, chiar și de către un magistrat independent, pentru a-i influența decizia, și de a o discuta“ [vezi, printre multe altele, *Morel împotriva Franței*, nr. 34.130/96, § 27, CEDO 2000-VI; *Meftah și alții împotriva Franței* [MC], nr. 32.911/96, 35.237/97 și 34.595/97, § 51, CEDO 2002-VII, și *Augusto împotriva Franței*, nr. 71.665/01, § 50, CEDO 2007-... (extrase)].

22. De asemenea, Curtea observă în același timp că nu contează foarte mult faptul că această cauză ține de contenciosul civil în care, așa cum Guvernul reamintește pe bună dreptate, autoritățile naționale se bucură de o marjă de apreciere mai mare decât în domeniul penal (*Lobo Machado împotriva Portugaliei*, Hotărârea din 20 februarie 1996, Culegere de hotărâri și decizii 1996-I, pp. 206-207, § 31, și *Vermeulen împotriva Belgiei*, Hotărârea din 20 februarie 1996, Culegere 1996-I, p. 234, § 33). Într-adevăr, din hotărârile *Lobo Machado* și *Vermeulen* menționate mai sus reiese că, în materie, cerințele care decurg din dreptul la o procedură contradictorie sunt aceleași în civil ca și în penal (p. 206, § 31 și, respectiv, p. 234, § 33).

23. Curtea apreciază că ar fi cazul să ia în considerare caracteristicile procedurii în cauză atunci când sunt în joc cerințele art. 6 § 1 din Convenție (*mutatis mutandis*, *Meftah și alții*, citată anterior, § 47). În această privință, ea constată că, în speță, Curtea de Apel a decis să redeschidă dezbaterile fără a-l informa pe reclamant, după ce a amânat cauza în vederea pronunțării. După anularea hotărârilor pronunțate de judecătorie și de instanța de apel, Curtea de Apel a pronunțat o nouă hotărâre pe fond, defavorabilă reclamantului (vezi, *mutatis mutandis*, *Constantinescu împotriva României*, nr. 28.871/95, § 52, CEDO 2000-VIII). Prin urmare, Curtea nu poate decât să constate că procedura internă a fost continuată fără știrea reclamantului.

24. Mai mult, Curtea observă că Decizia din data de 12 decembrie 2001 se baza în mare parte pe argumentul prezentat de G.S.B. pentru prima dată în apel, și anume că în mediul profesional era cunoscută cu numele de căsătorie. Desigur, reclamantul a avut posibilitatea să răspundă la acest argument în observațiile sale scrise prezentate în fața Curții de Apel. Totuși, G.S.B. a putut să își prezinte concluziile orale în fața Curții de Apel fără ca reclamantul sau avocatul acestuia să fie prezent și fără ca aceștia să aibă posibilitatea să cunoască ulterior conținutul acestora și să le răspundă. Or, chiar dacă aceste concluzii au fost foarte scurte, este indiscutabil faptul că G.S.B. a solicitat explicit admiterea recursului său. Aceste concluzii urmăreau astfel în mod evident să influențeze decizia Curții de Apel. Așadar, ar fi trebuit să i se ofere reclamantului o posibilitate să le comenteze dacă dorea acest lucru.

25. Presupunând chiar că, așa cum susține Guvernul, concluziile orale ale lui G.S.B. nu ar fi prezentat niciun fapt sau argument care nu se afla deja în dosar, această apreciere, în realitate, aparține exclusiv părților în litigiu: ele sunt cele care trebuie să judece dacă un document necesită comentarii sau nu (*Nideröst-Huber împotriva Elveției*, Hotărârea din 18 februarie 1997, Culegere 1997-I, p. 108, § 29). Este în joc în special încrederea justițiabililor în funcționarea justiției: ea se întemeiază, printre altele, pe garanția de a se fi putut exprima asupra fiecărei probe din dosar. Astfel, Curtea observă că, în măsura în care Decizia din data de 12 decembrie 2001 a consemnat pe scurt că G.S.B. a fost audiată și că a solicitat Curții de Apel admiterea recursului, reclamantului îi era imposibil să verifice care era conținutul concluziilor orale ale lui G.S.B. și dacă acestea se limitau la a reproduce motivele sale de recurs.

26. În măsura în care art. 6 § 1 din Convenție urmărește, înainte de toate, să apere interesele părților și cele ale unei bune administrări a justiției (vezi, *mutatis mutandis*, *Acquaviva împotriva Franței*, Hotărârea din 21 noiembrie 1995, seria A nr. 333-A, p. 17, § 66), aceste elemente îi sunt suficiente Curții pentru a constata că procesul reclamantului nu a fost desfășurat în mod echitabil, având în vedere lipsa dezbaterii în contradictoriu în procedura de recurs. Prin urmare, a avut loc încălcarea art. 6 § 1 din Convenție.

II. Asupra pretensei încălcări a art. 8 din Convenție

27. Reclamantul se plânge de încălcarea dreptului său la respectarea vieții private, motivat prin aceea că permisiunea dată fostei sale soții de a-i purta numele după divorț i-a cauzat prejudicii de ordin moral, din cauza faptului că aceasta a făcut obiectul unei urmăriri penale pentru fals. El invocă art. 8 din Convenție, care prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirii faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

28. Curtea constată că acest capăt de cerere este direct legat de capătul de cerere analizat din perspectiva art. 6 § 1 din Convenție și îl declară admisibil. Având în vedere concluziile sale referitoare la această prevedere expuse mai sus în paragrafele 22-26 și ținând cont de faptul că nu poate specula asupra soluției pe care ar fi avut-o procedura, Curtea apreciază că nu este necesar să analizeze separat temeinicia capătului de cerere întemeiat pe art. 8 din Convenție.

III. Asupra aplicării art. 41 din Convenție

29. Conform art. 41 din Convenție,

„În cazul în care Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

30. Reclamantul solicită suma de 100.000 euro (EUR) cu titlu de daune morale pe care le-ar fi suferit din cauza încălcării dreptului său la un proces echitabil și a dreptului său la o viață privată, având în vedere permisiunea dată de instanțele naționale fostei sale soții de a purta numele său după divorț.

31. Guvernul apreciază că suma solicitată este excesivă și consideră că nu există nicio legătură de cauzalitate între prejudiciul solicitat și pretinsa încălcare a art. 6 § 1 din Convenție. Acesta consideră că o constatare a încălcării ar fi suficientă pentru a repara prejudiciul moral al reclamantului.

32. Curtea constată că singurul fundament care trebuie reținut pentru acordarea unei reparații echitabile constă, în speță, în faptul că reclamantul nu a beneficiat de un proces echitabil în fața instanțelor naționale. Desigur, Curtea nu poate specula care ar fi fost soluția procesului în cazul contrar, însă apreciază că nu este lipsit de rezonabilitate să creadă că partea interesată a suferit un prejudiciu moral real în procesul respectiv. Totuși, Curtea consideră acest prejudiciu suficient compensat prin constatarea încălcării art. 6 § 1 din Convenție.

B. Cheltuieli de judecată

33. Reclamantul solicită și suma de 400 EUR cu titlu de cheltuieli de judecată angajate în fața Curții, însă fără a prezenta documente justificative.

34. Guvernul observă că reclamantul nu a furnizat niciun document justificativ pentru a dovedi realitatea cheltuielilor de judecată solicitate și consideră că, prin urmare, nu ar trebui să îi fie acordată nicio sumă cu acest titlu.

35. Conform jurisprudenței Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor de judecată decât în măsura în care li s-au stabilit realitatea, necesitatea și caracterul rezonabil al cuantumului acestora. În speță, Curtea este de acord că reclamantul a

suportat cheltuieli pentru a obține îndreptarea încălcării Convenției la nivel european. Ținând cont de gradul de complexitate relativ redus al cauzei de față, care respectă o jurisprudență bine stabilită, și statuând în echitate, în sensul art. 41 din Convenție, Curtea consideră rezonabil să îi acorde suma de 400 EUR cu titlu de cheltuieli de judecată. C. Dobânzi moratorii

36. Curtea consideră potrivit ca rata dobânzii moratorii să se bazeze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal a Băncii Centrale Europene, majorată cu 3 puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE,

În unanimitate,

CURTEA:

1. declară cererea admisibilă;
2. hotărăște că a avut loc încălcarea art. 6 § 1 din Convenție;
3. hotărăște că nu este necesar să analizeze pe fond și capătul de cerere întemeiat pe art. 8 din Convenție;
4. hotărăște că prin însăși constatarea încălcării art. 6 § 1 din Convenție se oferă o reparație echitabilă suficientă pentru daunele morale suferite de domnul Grozescu;
5. hotărăște:
 - a) că statul pârât trebuie să îi plătească reclamantului, în cel mult 3 luni de la data rămânerii definitive a prezentei hotărâri conform art. 44 § 2 din Convenție, suma de 400 EUR (patru sute euro) cu titlu de cheltuieli de judecată;
 - b) ca suma respectivă să fie convertită în moneda statului pârât la cursul de schimb valabil la data plății și ca la aceasta să se adauge orice sumă care ar putea fi datorată cu titlu de impozit;
 - c) ca, începând de la expirarea acestui termen și până la data plății, această sumă să fie majorată cu o dobândă simplă având o rată egală cu cea a facilității de împrumut marginal a Băncii Centrale Europene valabilă în această perioadă, majorată cu 3 puncte procentuale;
6. respinge cererea de reparație echitabilă în rest. Întocmită în limba franceză, ulterior comunicată în scris la data de 27 septembrie 2007, în conformitate cu art. 77 alin. 2 și 3 din Regulament.

Boštjan M. Zupančič,
președinte

Santiago Quesada,

greffier